

Maciej Maciejewski, Tomasz Walczykiewicz

DOTYCHCZASOWE DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ

Streszczenie

Na tle dotychczasowych doświadczeń związanych z wdrażaniem przepisów prawnych Unii Europejskiej, dotyczących gospodarki wodnej, zaprezentowano potencjalne punkty krytyczne wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) 2000/60/WE w Europie i w Polsce. Przy ocenie możliwych zagrożeń uwzględniono organizację procesu wdrażania, jego finansowanie i harmonogram, jak również problematykę danych.

Napięty harmonogram wdrażania Dyrektywy opiera się na sześcioletnich cyklach planowania, z ustaloną logiczną sekwencją poszczególnych działań. Terminowe zrealizowanie każdego z działań pozwala przejść do kolejnego punktu harmonogramu. W tym celu przy wdrażaniu przepisów unijnych konieczne jest skoordynowanie prac i współdziałanie wszystkich instytucji zaangażowanych w całym procesie. Jedynie mobilizacja i integracja środowisk związanych z gospodarką wodną pozwolą na opracowywanie najlepszych rozwiązań, które pozwolą na całkowite wdrożenia postanowień RDW.

W ramach wykonanych zadań, zawartych w Dyrektywie, w niniejszym artykule skupiono się na doświadczeniach związanych z realizacją: „Oceny zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych dla scalonych części wód”, oraz „Oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych” w pilotażowej zlewni górnej Wisły na obszarze działania Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w Krakowie i Gliwicach. W zadaniu pierwszym, wynikającym z konieczności opracowania zakresu niezbędnych działań dla zlewni, w pierwszej kolejności, zgodnie z ustaloną w tym celu procedurą, przeprowadzono analizę presji i oddziaływań antropogenicznych dla scalonych części wód powierzchniowych. W dalszym etapie określono dla nich cele środowiskowe, które mają doprowadzić do osiągnięcia dobrego stanu wód do roku 2015.

W ramach realizacji zadania drugiego dokonano oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych scalonych części wód, opierając się na analizie założeń dotyczących stanu chemicznego i morfologicznego dla każdej scalonej części wód.

W ramach zebranych doświadczeń związanych z wdrażaniem RDW, autorzy zwracają uwagę na problemy, tj.: brak danych i trudności związane z dostępem do danych już istniejących, trudności związane z finansowaniem prac i terminowością ukończenia prac w poszczególnych punktach harmonogramu wdrażania RDW, które mogą mieć znaczący wpływ na właściwą kontynuację działań w tym procesie.

Słowa kluczowe: etapy wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, scalone części wód, analiza presji i oddziaływań antropogenicznych, stan hydromorfologiczny

CEL DYREKTYWY I KIERUNKI ROZWOJU ZINTEGROWANEJ EUROPEJSKIEJ POLITYKI WODNEJ

Od 1975 roku Wspólnota Europejska wdrożyła 20 dyrektyw dotyczących szeroko pojętej gospodarki wodnej. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW), która weszła w życie 22 grudnia 2000 roku, koordynuje prawo odpowiedzialne za gospodarkę wodną, poprzez zastąpienie siedmiu dyrektyw i połączenie pozostałych przepisów w jeden dokument prawny [Council Directive... 1978; Maciejewski, Projekt Raportu dla Obszaru Dorzecza Wisły... 2004].

Ramowa Dyrektywa Wodna – właściwie dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku – ustanawia ramy wspólnotowych działań w dziedzinie polityki wodnej. Ramowa Dyrektywa Wodna obejmuje **wszystkie** wody, w tym wody śródlądowe (wody powierzchniowe i wody podziemne), wody przejściowe i wody przybrzeżne do jednej mili morskiej (i dla stanu chemicznego również wody terytorialne, które mogą sięgać do 12 mil morskich) od linii bazowej, od której odmierzana jest szerokość wód terytorialnych państwa członkowskiego, niezależnie od ich wielkości i charakterystyki. Pierwszy, podstawowy cel Dyrektywy, tzn. dobry stan wód, we wszystkich wodach powierzchniowych śródlądowych, przejściowych, przybrzeżnych oraz wodach podziemnych, ma zostać osiągnięty do 2015 roku. W kolejnych kilkunastu latach ma nastąpić osiągnięcie dobrego stanu wód, tam gdzie warunki naturalne, techniczne i ekonomiczne, czynią to niemożliwym w pierwszym etapie.

Cele, jakie stawia RDW wynikają z zasad zrównoważonego rozwoju. Dyrektywa wyznacza podstawowe kierunki rozwoju zintegrowanej europejskiej polityki wodnej, do której należą: zaspokojenie zapotrzebowania ludności w wodę do picia o standardach jakości, obowiązujących w Unii Europejskiej, zaopatrzenie przemysłu w wodę o odpowiedniej jakości, ochrona wód i ekosystemów, jeśli znajdują się one w dobrym stanie ekologicznym, poprawa jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, ochrona przed skutkami powodzi i suszy.

Wdrażanie Dyrektywy w Europie. Aby zidentyfikować możliwe problemy, które mogą wystąpić na drodze implementacji RDW w Polsce warto przeanalizować dotychczasowy przebieg wdrażania dyrektyw związanych z gospodarką wodną w krajach członkowskich UE. Do dyrektyw tych zaliczamy między innymi:

- Dyrektywę dotyczącą jakości wody w kąpieliskach 76/160/EWG;
- Dyrektywę w sprawie dzikiego ptactwa 79/409/EWG;
- Dyrektywę odnoszącą się do jakości wody przeznaczonej do picia przez ludzi 80/778/EWG zmienioną dyrektywą 98/83/WE;
- Dyrektywę w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii (Seveso) 96/82/WE;
- Dyrektywę w sprawie oceny wpływu na środowisko 85/337/EWG;
- Dyrektywę w sprawie osadów ściekowych 86/278/EWG;
- Dyrektywę dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych 91/271/EWG;
- Dyrektywę dotyczącą środków ochrony roślin 91/414/EWG;
- Dyrektywę dotyczącą azotanów pochodzenia rolniczego 91/676/EWG;
- Dyrektywę w sprawie siedlisk przyrodniczych 92/43/EWG;
- Dyrektywę dotyczącą zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli 96/61/WE.

Analiza dostępnych dokumentów wskazuje, że proces implementacji i jego tempo różniły się w poszczególnych krajach. Dowodem na to są dokumenty dotyczące spraw prowadzonych przeciwko rządowi poszczególnych państw przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości (European Court of Justice).

Liczbę postępowań sądowych RDW prowadzonych przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości w sprawach dotyczących dyrektyw z zakresu gospodarki wodnej według stanu na rok 2000, a więc przed wejściem w życie RDW przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Postępowania w Europejskim Trybunale Sprawiedliwości w sprawie dyrektyw dotyczących gospodarki wodnej – stan na 2000 rok
Table 1. Proceeding in European Court of Justice in the case of directives concerning water management – the state of 2000 year

Kraj UE	Dyrektywy objęte postępowaniami Trybunału	Liczba dyrektyw objętych postępowaniami Trybunału	Liczba postępowań prowadzonych w Trybunale (z uwzględnieniem postępowań wspólnych)
B	75/440; 79/869; 76/160; 80/778; 80/68, 76/464; 91/271	7	9
D	76/464; 78/659; 79/923; 91/271; 82/176; 83/513; 84/156; 86/280; 75/440; 79/869; 80/778; 80/68	13	7
GR	76/464; 91/271	2	3
E	76/160; 91/676	2	3
L	76/464	1	1
NL	75/440; 76/160; 80/68	3	4
I	75/439; 75/440; 75/442; 76/402; 78/659; 76/464; 83/513; 80/778; 80/68; 79/923	10	9
P	75/440; 84/156; 79/869; 80/68; 76/464	5	4
UK	76/160; 80/778	2	2
IRL		0	0
S		0	0
A		0	0
DK		0	0
F		0	0
FIN		0	0

Źródło: Jean Monnet Working Paper 5/01, Christoph Demmke „Towards Effective Environmental Regulation: Innovative Approaches in Implementing and Enforcing European Environmental Law and Policy”.

Na podstawie analizy dotychczasowych doświadczeń we wdrażaniu dyrektyw dotyczących gospodarki wodnej można określić podstawowe źródła problemów związanych z implementacją tych dyrektyw w poszczególnych krajach członkowskich UE. Zaliczyć do nich można:

- brak ustanowionych programów działań wynikających z dyrektyw lub ich ogólny charakter,
- brak transpozycji dyrektyw do prawa krajowego i w konsekwencji ich wdrażanie poprzez regulacje administracyjne niższej rangi,

- problemy w implementacji dyrektyw na poziomie regionalnym,
- niewłaściwą interpretację przepisów,
- nieprecyzyjne wyznaczenie obszarów objętych działaniami dyrektyw,
- zbyt ogólną interpretację szczegółowych wymagań wynikających z dyrektyw,
- osłabienie władz odpowiedzialnych za wdrożenie poprzez niepełną transpozycję przepisów dyrektyw do prawa krajowego,
- przedłużające się procedury legislacyjne w parlamentach krajowych,
- niedotrzymywanie terminów wynikających z dyrektyw,
- brak środków finansowych.

Charakterystykę źródeł dotychczasowych problemów we wdrażaniu tych dyrektyw w poszczególnych krajach członkowskich przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Źródła problemów we wdrażaniu dyrektyw dotyczących gospodarki wodnej – stan w 2000 r.

Table 2. Sources of problems in implementation of directives concerning water resources management – the state of 2000 year

	UK	B	D	GR	E	NL	I	L	P	DK
1) brak transpozycji prawa wspólnotowego do prawa krajowego	+		+		+	+	+		+	
2) wdrażanie poprzez regulacje administracyjne lub wytyczne programowe			+			+	+			
3) problemy z uszczegółowieniem działań wynikających z konkretnych dyrektyw		+		+			+		+	
4) problemy finansowe		+								
5) problemy kompetencyjne/wdrażanie w regionach	+	+	+		+		+			
6) odniesienia do projektów dyrektyw lub innych dyrektyw	+				+					
7) problemy polityczne		+		+			+		+	
8) harmonogram	+				+		+			
9) brak odpowiednich działań (programów)			+	+	+			+	+	
10) proceduralne / techniczno-prawne problemy		+	+	+			+			+
11) problemy bieżące	+	+	+		+		+		+	
12) różnice w interpretacji	+		+				+			
14) brak monitoringu							+		+	

Źródło: Jean Monnet Working Paper 5/01, Christoph Demmke "Towards Effective Environmental Regulation: Innovative Approaches in Implementing and Enforcing European Environmental Law and Policy".

HARMONOGRAM WDRAŻANIA RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ

Ramowa Dyrektywa Wodna jako dokument szeroki i kompleksowy, posiadający interdyscyplinarny charakter wywoływać będzie wiele problemów na drodze jej implementacji.

Harmonogram wdrożenia jest niezwykle napięty i wymaga doskonałej koordynacji i współdziałania pomiędzy wszystkimi zaangażowanymi instytucjami. Z racji powtarzalności cyklu planowania w odstępach sześcioletnich, kolejne edycje planów będą przygotowywane z zachowaniem podobnej sekwencji działań. W poniższej tabeli przedstawiono rozszerzony harmonogram RDW obejmujący dwa cykle planowania i sięgający granicznego roku 2015.

Tabela 3. Harmonogram wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE

Table 3. The schedule of implementation The Water Framework Directive 2000/60/EC

1	Wyznaczenie obszarów dorzeczy	2002–2003
2	Zidentyfikowanie zainteresowanych stron oraz zaproponowanie procedur udziału społeczeństwa	2002–2003
3	Ustalenie niezbędnej infrastruktury GIS	2003
4	Wprowadzenie w życie ustaw i rozporządzeń oraz przepisów i postanowień administracyjnych niezbędnych do wdrożenia RDW	2003
5	Określenie władz administracyjnych obszaru dorzecza	2003
6	Ocena bieżącego stanu i wstępna analiza potrzeb	2002–2005
7	Ustanowienie celów środowiskowych	2002–2006
8	Analiza potrzeb	2005–2009
9	Programy działań	2006–2009
10	Plany gospodarowania wodami w dorzeczu (PGWD)	2006–2009
11	Wdrażanie programu działań	2009–2012
12	Uaktualnienie stanu dla obszarów dorzeczy	2013
13	Dokonanie przeglądu programu działań i planów gospodarowania wodami w dorzeczu	2013–2014
14	Opublikowanie uaktualnionego planu gospodarowania wodami w dorzeczu	2015

Harmonogram wdrażania RDW jest logiczną sekwencją poszczególnych działań, opóźnienie lub niezrealizowanie jednego z nich uniemożliwia przejście do następnego punktu harmonogramu [Miłaszewski, Walczykiewicz 2004].

Tabela 4. Zestawienie raportów złożonych do Komisji Europejskiej wynikających z artykułu 3 i 5 RDW
Table 4. The list of submitted reports to European Commission as a result of 3 and 5 articles of RDW

Country	Notification (Art. 24)	Intercalibration sites	River Basin Districts Report (Art 3 report)	River Basin Districts Analysis (Art 5 report)
Austria	😊	😊	😊	😊
Belgium	😊*	😊	😊	😊
Cyprus	😊	😊	😊😊	😊
Czech Republic	😊	😊	😊	😊
Denmark	😊	😊	😊😊	😊
Estonia	😊	😊	😊😊	😊
Finland	😊**	😊	😊	😊
France	😊	😊	😊😊	😊
Germany	😊	😊	😊😊	😊
Greece	😊	😊	😊	😞
Hungary	😊	😊	😊😊	😊
Ireland	😊	😊	😊😊	😊
Italy	😞	😊	😞	😞
Latvia	😊	😊	😊	😊
Lithuania	😊	😊	😊😊	😊
Luxembourg	😞	😊	😊😊	😊
Malta	😊	😊	😊	😊
Netherlands	😞	😊	😊😊	😊
Poland	😊	😊	😊😊	😊
Portugal	😞	😊	😊	😞
Slovakia	😊	😊	😊😊	😊
Slovenia	😊	😊	😊	😊
Spain	😊	😊	😞	😞
Sweden	😊	😊	😊	😊
United Kingdom	😊	😊	😊	😊

Źródło: <http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework.scoreboard.html>

Dotychczasowy przebieg wdrożenia RDW w poszczególnych krajach członkowskich UE można ocenić wstępnie na podstawie przestrzegania harmonogramu składania raportów z wdrożenia poszczególnych elementów RDW. Należy przy tym podkreślić, że nie przystąpiono jeszcze do merytorycznej oceny zawartości raportów. Zestawienie zamieszczone w poniższej tabeli zawiera jedynie informację o tym, czy złożone zostały raporty z wdrożenia artykułu 3 i 5 RDW.

Wyniki Polski zamieszczone w tabeli są dobre (świadczy o tym liczba uśmiechniętych „słoneczek”), osiągnięto je dzięki mobilizacji wszystkich stron uczestniczących w procesie wdrażania RDW

REALIZACJA WYBRANYCH ZADAŃ ZAWARTYCH W DYREKTYWIE W POLSCE

RDW wymaga wielkiej mobilizacji oraz integracji wielu środowisk wokół jej problematyki dla wypracowania najlepszych możliwych do realizacji rozwiązań, które pozwolą na pełne wdrożenie jej postanowień.

Do kluczowych czynników, które zapewnią powodzenie we wdrożeniu RDW w Polsce zaliczyć można:

- zasoby (osobowe, techniczne i finansowe),
- umiejętności i wiedzę,
- dostęp do informacji,
- przestrzeganie harmonogramu,
- efektywne struktury zarządzania i koordynacji,
- znajomość wymogów prawnych,
- monitoring wdrażania oraz system sankcji i kar,
- motywację.

W wyniku inicjatywy Departamentu Zasobów Wodnych Ministerstwa Środowiska i Biura Gospodarki Wodnej wykonano wiele prac, które stanowiły podstawę dla sporządzenia raportu do Komisji Europejskiej dla obszaru dorzecza Odry i raportu dla obszaru dorzecza Wisły z wdrożenia RDW w Polsce za rok 2004. Do prac tych należą:

– Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE [Maciejewski, Projekt Raportu dla Obszaru Dorzecza Odry... 2004].

– Implementacja przewodnika metodycznego do Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE pt. „Guidance on analysis of pressures and

impacts – identyfikacja znaczących presji i ocena oddziaływań na obszarze dorzecza Odry i Wisły” [Maciejewski, Typologia... 2004].

– Ustalenie warunków referencyjnych odpowiednich dla typów wód powierzchniowych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE (I etap) [Maciejewski, Ustalenie... 2004].

– Projekt raportu do Komisji Europejskiej w zakresie dotyczącym analizy ekonomicznej gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy Wisły i Odry zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE wraz z koncepcją działań perspektywicznych [Maciejewski i in. 2005].

– Następne prace, jakie wykonano w ramach wdrażania RDW to:

– Ustalenie warunków referencyjnych odpowiednich dla typów wód powierzchniowych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE (II etap) [Maciejewski Ustalenie... 2004],

– Opracowanie programu potencjalnych działań i wariantowa analiza programu oczyszczania ścieków dla obszaru zlewni pilotowej, od źródeł Wisły do ujścia Raby włącznie [Maciejewski, Implementacja... 2004],

– Budowa bazy danych wykorzystywanych do wyznaczania jednolitych części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych dla ich finalnego wyznaczania [Walczykiewicz, Wielowariantowa... 2004].

Zadanie pierwsze – wynikające z konieczności opracowania zakresu niezbędnych działań dla zlewni:

„Ocena zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych dla scalonych części wód”.

Praca taka, jako pilotaż, została wykona dla zlewni górnej Wisły od źródeł do ujścia Raby włącznie.

Pierwszym krokiem było przeprowadzenie analizy presji i oddziaływań antropogenicznych dla scalonych części wód powierzchniowych.

Identyfikację czynników sprawczych w zlewniach scalonych części wód opracowano zgodnie z następującą procedurą postępowania:

– Ustalono wykaz łatwo dostępnych danych dla gmin za rok 2002 charakteryzujących: warunki demograficzne, gospodarkę wodno-ściekową, stan uprzemysłowienia, sposób rolniczego użytkowania gruntów, wielkość hodowli zwierząt, poziom nawożenia mineralnego, obszary prawnie chronione.

– Zdefiniowano wskaźniki procentowe lub jednostkowe (odniesione do powierzchni gminy) w celu zapewnienia możliwości porów-

nywania danych dla różnych gmin i zlewni scalonych części wód przy użyciu GIS.

– Określono dla każdego wskaźnika wartości graniczne, umożliwiające klasyfikację gminy lub zlewni scalonej części wód z punktu widzenia danego wskaźnika (np. niska, średnia, wysoka gęstość zaludnienia). Przyjęto, że dla każdego wskaźnika (*WJ*) wyróżnia się 5 klas (poziomów intensywności zjawiska): bardzo niska (*BN*), niska (*N*), średnia (*S*), wysoka (*W*), bardzo wysoka (*BW*), których granice ustalono tak, aby klasy zawierały odpowiednio 10%, 20%, 40%, 20% i 10% gmin w Polsce.

– Utworzono przy użyciu GIS warstwę tematyczną „*Gminy Czynniki Sprawcze*”, zawierającą dla każdej gminy wartości zdefiniowanych wskaźników jednostkowych i procentowych.

– Określono wartości wskaźników jednostkowych i procentowych dla zlewni poszczególnych scalonych części wód z wykorzystaniem GIS poprzez przecięcie warstw: „*Gminy Czynniki Sprawcze*” oraz „*Części Wód Powierzchniowych*” (granice zlewni scalonych części wód) i obliczono wartości średniej ważonej poszczególnych wskaźników.

– Porównano wartości obliczonych wskaźników jednostkowych i procentowych (dla zlewni scalonej części wód) z wartościami granicznymi klas oraz ustalono klasyfikację tych zlewni z punktu widzenia poszczególnych wskaźników charakteryzujących czynniki sprawcze.

– Opracowano syntetyczną informację o czynnikach sprawczych dla zlewni scalonych części wód. Przyjęto, że dla każdego wskaźnika wyróżnia się 5: bardzo niska, niska, średnia, wysoka, bardzo wysoka i przypisano im odpowiednio: 1, 2, 3, 4 i 5 punktów. Sumy punktów przypisanych wskaźnikom presji związanym z gospodarką komunalną, rolnictwem i leśnictwem oraz przemysłem stanowią syntetyczną informację o czynnikach sprawczych w zlewniach scalonych części wód.

Kolejnym krokiem było określenie celów środowiskowych dla scalonych części wód powierzchniowych.

Dyrektywa przewiduje następujące główne cele środowiskowe w programach działań określonych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu (Art. 4. RDW):

– **dla wód powierzchniowych:**

– zapobieganie pogorszeniu się ich stanu;

– przywracanie dobrego stanu wód powierzchniowych (lub w przypadku sztucznych albo silnie zmienionych części wód – dobrego potencjału ekologicznego) do 2015 r,

– wdrażanie niezbędnych działań w celu stopniowego redukcji zanieczyszczenia wód priorytetowymi substancjami niebezpiecznymi,

– dla obszarów chronionych:

– osiągnięcie, najpóźniej do grudnia 2015 r. zgodności ze wszystkimi standardami i celami określonymi w regulacjach prawnych Wspólnoty, zgodnie z którymi utworzono poszczególne obszary chronione,

– osiągnięcie, najpóźniej do grudnia 2015 r. zgodności z celami dotyczącymi dobrego stanu wód na obszarach chronionych, z wyjątkiem ewentualnych przesunięć tego terminu lub wyznaczenia mniej rygorystycznych celów w przypadkach, kiedy poprawa wszystkich elementów stanu wód, które tego wymagają, nie będzie mogła w rozsądny sposób zostać osiągniętą w okresie do 2015 r.

– Jeżeli więcej niż jeden z celów określonych w RDW odnosi się do danej części wód, stosuje się cel najbardziej rygorystyczny.

– Cele środowiskowe dla każdej scalonej części wód są tożsame z wymaganiami określonymi w kategorii wykorzystania wód.

– Analizę wykorzystania wód w 39 zlewniach scalonych części wód powierzchniowych opracowano na podstawie warstw mapy numerycznej wykonanej w formacie GIS dla obszaru działania RZGW

– Gliwice i dla obszaru działania RZGW – Kraków.

Zadanie drugie

„Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych”

Ocena zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych została oparta na następujących założeniach:

Stan chemiczny:

– scalone części wód spełniające wymagania dobrego stanu chemicznego zostały zakwalifikowane jako niezagrażone osiągnięciem celów środowiskowych,

– scalone części wód spełniające wymagania umiarkowanego stanu chemicznego, a wskaźniki przekroczenia jakości wskazują na ponadnormatywne zanieczyszczenia związkami organicznymi i związkami biogennymi, które zostaną usunięte w nowo budowanych, względnie modernizowanych oczyszczalniach ścieków w ramach KPOŚK zostały zakwalifikowane jako potencjalnie zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych,

– scalone części wód spełniające wymagania słabego i złego stanu chemicznego zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Stan hydromorfologiczny:

– Scalone części wód spełniające wymagania dobrego stanu hydromorfologicznego (brak silnie zmienionych i sztucznych części wód) zostały zakwalifikowane jako niezagrożone osiągnięciem celów środowiskowych,

– Scalone części wód, dla których procent sumy długości silnie zmienionych części wód w stosunku do długości skalonych części wód nie przekracza 30%, i są to odcinki źródłowe rzek (małe cieki, dla których możliwa jest zmiana niekorzystnych trendów) zostały zakwalifikowane jako potencjalnie zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych,

– Scalone części wód, dla których procent sumy długości silnie zmienionych i sztucznych części wód w stosunku do sumy długości rzek w scalonej części wód przekracza 30% zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

– Ocenę zagrożenia skalonych części wód nieosiągnięciem celów środowiskowych pod względem chemicznym i hydromorfologicznym opracowano dla obszaru działania RZGW – Gliwice i dla obszaru działania RZGW – Kraków.

GLÓWNE PROBLEMY ZAISTNIAŁE W TRAKCIE PROCESU WDRAŻANIA RDW

Doświadczenia we wdrażaniu unijnych wymagań z zakresu gospodarki wodnej oraz wnioski wynikające z dotychczasowego procesu implementacji RDW w Polsce pozwalają na określenie **problemów**, które mogą mieć wpływ na właściwą kontynuację tego procesu.

Są to:

- brak danych,
- dostęp do danych istniejących,
- finansowanie prac,
- terminowa realizacja głównych punktów harmonogramu.

PODSUMOWANIE

Ostatnio często można usłyszeć opinię, że pierwszy cykl planowania w RDW będzie traktowany ulgowo, jako czas nowych doświadczeń. Zakładając nawet, że w części jest to prawdą, należy go w naszym własnym interesie jak najlepiej wykorzystać i zaprezentować zaangażowanie Polski w tym zakresie.

BIBLIOGRAFIA

- Council Directive of 18 June 1978 on the quality of fresh waters needing protection or improvement in order to support fish life.* 78/659/EEC. O.J. Nr L 222, 14.08.1978, p.16.
- Maciejewski M. z zespołem – *Implementacja przewodnika metodycznego do Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE pt. „Guidance on analysis of pressures and impacts – identyfikacja znaczących presji i ocena oddziaływań na obszarze dorzecza Odry i Wisły”,* Konsorcjum – IMGW, PIG, IOŚ, IM pod kierunkiem M. Maciejewskiego, IMGW, Kraków 2004.
- Maciejewski M. z zespołem – *Projekt Raportu dla Obszaru Dorzecza Odry z realizacji programu wdrażania postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE za rok 2004,* IMGW, Kraków 2004.
- Maciejewski M. z zespołem – *Projekt Raportu dla Obszaru Dorzecza Wisły z realizacji programu wdrażania postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE za rok 2004,* IMGW, Kraków 2004.
- Maciejewski M. z zespołem – *Ustalenie warunków referencyjnych odpowiednich dla typów wód powierzchniowych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE (I etap).* Konsorcjum – IMGW, PIG, IOŚ, IM pod kierunkiem M. Maciejewskiego, Kraków 2004.
- Maciejewski M. z zespołem – *Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE.* Konsorcjum – IMGW, PIG, IOŚ, IM pod kierunkiem M. Maciejewskiego, Kraków 2004.
- Maciejewski M. i in., *Opracowanie programu potencjalnych działań i wariantowa analiza programu oczyszczania ścieków dla obszaru zlewni pilotowej, od źródeł Wisły do ujścia Raby włącznie,* opracowanie IMGW, Kraków 2005.
- Miłaszewski R., Walczykiewicz T. *Projekt raportu do komisji Europejskiej w zakresie dotyczącym analizy ekonomicznej gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy Wisły i Odry zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE wraz z koncepcją działań perspektywicznych,* Departament Zasobów Wodnych Ministerstwa Środowiska, Warszawa 2004
- RDW, 2000 - *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Wspólnoty Europejskiej 2000/60/WE ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki wodnej.* Official Journal of the European Communities L 237, vol 23, 22 December 2000.
- Walczykiewicz T z zespołem – *Zad. 10 Wielowariantowa analiza modernizacji i rozwoju gospodarki wodnej w Polsce – Projekt PBZ-KBN 061-T07/2001* IMGW O/Kraków 2004.
- Walczykiewicz T. z zespołem - *Budowa bazy danych wykorzystywanych do wyznaczenia jednolitych części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych dla ich finalnego wyznaczenia,* IMGW, Kraków 2005.

Prof. dr hab. inż. Maciej Maciejewski,
Dr inż. Tomasz Walczykiewicz,
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

Recenzent: *Prof. dr hab. inż. Wojciech Bartnik*

**CURRENT EXPERIENCES IN IMPLEMENTATION
OF THE WATER FRAMEWORK DIRECTIVE 2000/60/EC IN POLAND**

SUMMARY

In comparison with previous achievements connected with implementation of the European Union legislation related to the water resources management, the potential critical points of the Water Framework Directive implementation in Europe and in Poland are presented. In assessment of potential risk, organization of the implementation process, its financing and schedule, as well as data issues were considered.

The demanding schedule of the Directive implementation is based on six-year cycle of planning, with established logical sequence of particular actions. Realization of each action on time, let us to go to the next point of the schedule. In order to implement European regulations coordination of work and cooperation among all institutions involved in the whole process is necessary. Only mobilization and integration of circles connected with water resources management, allow to work out the best solutions, which allow to fully implement of the WFD resolutions.

From among already finished work related to the Directive, in this paper Authors focused on experience connected with realization: "Assessment of the hazard that aggregated water bodies will fail to meet the environmental quality objectives" and "Assessment of the risk that aggregated water bodies will fail to meet the environmental quality objectives" in pilot catchment area of Upper Vistula in the Regional Water Authorities in Cracow and Gliwice activity area. In the first task, which is a result of necessity to prepare programme of measures for the particular catchments, firstly, in harmony with established for this purpose procedure, the analysis of anthropogenic pressures and impacts for aggregated surface water bodies were done. Environmental objectives, which should result in a good status for water bodies by 2015 year, were determined in the next stage. In the second task the assessment of the risk that aggregated water bodies will fail to meet the environmental quality objectives was made for each water body and was based on assumptions related to chemical and morphological status.

From among collected experiences connected with implementation of the WFD, Authors are taken up of problems such as: lack of data and difficulties with access to existing data, financial difficulties and the problems with prompt completion of work at each point on the timetable of the WFD implementation, which could have a significant influence on the proper continuation of actions in this process.

Key words: the Water Framework Directive implementation stages, aggregated water bodies, anthropogenic pressures and impacts analysis, hydro-morphological state